

Gyalecta ulmi

Almlav

Klass: *Lecanoromycetes*, **Ordning:** *Ostropales*, **Familj:** *Gyalectaceae*, **Släkte:** *Gyalecta* (kraterlavar), **Art:** *Gyalecta ulmi* - almlav (Sw.) Zahlbr. **Synonymer:** *Gyalecta rubra* (Hoffm.) A.Massal., *Lichen ulmi* Sw.

Kännetecken

Almlav är en skorplav med tätt sittande, upp till 2 mm breda, apothecier som har en karaktäristiskt tegelröd disk med vit, ojämn kant. Laven kan ibland täcka stora ytor på gamla lövträd och färgar då barken gråvit till grågrön. Lavens alger utgörs av orangefärgade *Trentepohlia*-alger.

Utbredning och status

Arten förekommer i södra och mellersta Sverige med några enstaka förekomster upp till Åsele Lappmark. Arten är i södra Sverige mest frekvent där hamlingsbruket av ädellövträd varit mest utbrett. Den är vanligast i Götalands skogsbygder och i Mälardalen och är mer sparsam i Skåne, utmed Västkusten och på Öland. Återfanns vid inventeringar i slutet av 1980-talet i sydligaste Sverige på 20% av sina gamla lokaler. Den är rödlistad i Danmark och Finland. Arten finns i Europa österut till Kaukasus.

Ekologi

Almlav påträffas i flera olika typer av ädellövträdsmiljöer. Framförallt växer den på stammarna av gamla hamlade askar och almar i gamla lövängliknande miljöer. Arten påträffas också på olika ädellövträd i naturskogslänkande ädellövskogar t.ex. lövskogsklädda branter, ek- och bokskogar. Oftast finner man laven på de grövsta och äldsta träden. Den förefaller vara ganska ljusgynnad och förekommer ofta i glesa hagmarker och i lövängar. I norra Sverige förekommer den på sydvända klippväggar av dolomit eller kalksten tillsammans med andra rödlistade lavar.

Hot

Alléer och hamlade träd har minskat med 50% de senaste 50 åren och en del av populationsminskningen kan kopplas till detta. Avverkning av gamla ädellövträd i jordbrukslandskapet är ett hot, liksom igenväxning av öppna marker med ädellövträd. I norra Sverige är avverkning av skuggande träddräer framför klippbranterna ett hot.

Åtgärder

Spara och friställ gamla grova träd i skogsmark. Skapa gamla, grova träd i halvöppna till öppna miljöer, t.ex. genom hamlings. Nordliga lokaler skyddas och lämnas för fri utveckling.

Övrigt

Almlav är Smålands landskapslav. Utländska namn – FI: Punavahajäkälä.

Naturvård

Konventioner: Typisk art i 6530 Lövängar (Boreal region (BOR) och Kontinental region (CON)), Typisk art i 9020 Nordlig ädellövskog (Boreal region (BOR) och Kontinental region (CON)), Typisk art i 9070 Trädklädd betesmark (Boreal region (BOR) och Kontinental region (CON)), Typisk art i 9180 Ädellövskog i branter (Boreal region (BOR) och Kontinental region (CON)), Typisk art i 9190 Näringsfattig ekskog (Boreal region (BOR) och Kontinental region (CON)), Skogsstyrelsens signalart

Litteratur

Andersson, L. & Appelqvist, T. 1987. Lunglav och almlav, indikatorer på värdefull lövskog. *Svensk Bot. Tidskr.* 81: 185–194.

Arup, U. 2005. Almlav. I: Arvidsson, L. & Hultengren, S. (red.), Svenska landskapslavlar. Naturcentrum, Stenungsund.

Arup, U. & Ekman, S. 1997. Presentation av arterna. I: Arup, U., Ekman, S., Kärnefelt, I. & Mattsson, J.-E. (red.), *Skyddsvärda lavar i sydvästra Sverige*. SBF-förlaget, Lund.

Författare

Leif Andersson, Svante Hultengren & Göran Thor 1999. © ArtDatabanken, SLU 2005.